

ötlet **tár**

A számolás fejlesztése 4–8 éves életkorban

Szülőknek, óvodapedagógusoknak, tanítóknak

Józsa Krisztián

A számolás fejlesztése 4–8 éves életkorban

Szülőknek, óvodapedagógusoknak, tanítóknak

ötlet **tár**

2., változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2017

Tartalomjegyzék

Bevezető	9
Köszönetnyilvánítás	10

ELEMI SZÁMOLÁSI KÉSZSÉG

A velünk született számolás	12
Elemi számolási készség	14
A számolási készség mérése	15
<i>A mérés menete</i>	15
<i>Néhány további szempont</i>	19
<i>Ki végezze a mérést?</i>	20
A számolási készség fejlődése	21
<i>Az összetevők fejlődése</i>	23
<i>Fejlettségbeli különbségek</i>	27
<i>Családi háttér</i>	28
Az eltérő fejlődés	29
<i>Számolási zavar</i>	29
<i>Tanulásban akadályozottság</i>	30
A számolási készséget fejlesztő programok eredményessége	32
<i>Óvodai fejlesztés</i>	32
<i>Iskolai fejlesztés</i>	34
Néhány szempont a fejlesztéshez	36

JÁTÉKGYŰJTEMÉNY

Játékgyűjtemény az elemi számolási készség fejlesztéséhez	40
Mondókák, versek, dalok, kiszámolók	41
Számlálás	49
1. <i>Add tovább a macit!</i>	49
2. <i>Egyszerű számláló</i>	49
3. <i>Labdás számláló</i>	50
4. <i>Ti mit tudtok ötször csinálni?</i>	50
5. <i>Ujjainkkal számlálunk</i>	51
6. <i>Lépkedő</i>	51
7. <i>Állatutánzó</i>	51
8. <i>Bumm!</i>	52
9. <i>Liftes játék</i>	53
10. <i>Villámkérdések</i>	53

11. Szám-szomszédolás	53
12. Kelj fel Jancsi!	54
13. Mennyi az annyi?	54
14. Hangvarázslat	55
15. Háton kopogtatás	55
16. Labdagurító	56
17. Figyelj, fülelj!	56
Számosság	57
18. Miből mennyi van a teremben?	57
19. Piros-kék vonat	57
20. Játék az állatokkal	58
21. Hány lába van?	59
22. Célba dobás	59
23. Repülő katicák	59
24. Bújócska a csoportban	60
25. Nyuszi játék	60
26. Nyúl-farkas játék	61
27. Gyöngyfűzés	62
28. Boszorkánykonyha – varázssital készítése	62
29. Utazunk!	63
30. Gombaszedés	63
31. Szótagszámlálás	64
32. Séta a városban	64
33. Éjszakai halászat	65
34. Hány macska van a házban?	65
35. Gyümölcsös társasjáték	65
36. Szalagfogó	66
37. Mindenki a helyén	66
38. KÁCS (Keveredj! Állj meg! Csoportosulj!)	67
39. Piacos játék	68
40. Vattalabdák a zsákban	68
41. Másszunk fára!	69
42. Szedd össze!	69
43. Süni Bözsi tüskéi	70
44. Krumpliszállítás	70
45. Tuti tipp	71
46. Építőmester	72
47. Gyümölcsvásár	73
48. Összekeveredett az eleség	74

49. Körbe-körbe karikába	75
50. Karácsonyi játék	76
51. Párban, karikában	76
52. Tippeljük meg, hogy páros-e!	77
53. Páros vagy páratlan?	77
54. Óriási számegyenes	78
55. Lépegetünk a számegyenesen	79
56. Kincsek a számegyenesen	79
Sorszámok	80
57. Számlépcső építése	80
58. Katonásdi	80
59. Legkedvesebb játékom	81
60. Mi tűnt el az asztalról?	81
61. Színházba megyünk!	81
62. Állatok a lakótelepen	82
63. Gyöngyfűzés	82
64. Kik cseréltek helyet?	82
65. Indulunk kirándulni!	83
66. Cseréljünk helyet!	83
Számképek	84
67. Csipogj, brekegj, kurjants!	84
68. Kockázó	84
69. Keresd a házad!	85
70. Dominókártya	85
71. Figurás dominó	86
72. Ki nevet a végén?	86
73. Csigajáték	87
74. Játék számkártyákkal	87
75. Rakétakilövés	88
76. Keresd meg a szomszédomat!	88
77. Dominóút	89
78. Hol a párja?	89
79. Pöttyös labda	89
Számjegyek	90
80. Járd végig a számokat!	90
81. Számpárbaj	90
82. Számok a párnákon	90
83. Számkígyó	91
84. Mari néni mondja	91

85. Tojásszámlálás	92
86. Állatkerti vonatozás	92
87. Számtippelés	92
88. Ugróiskola	93
89. UNO kártyajáték	93
90. Számkorong	94
91. Ki vagyok én?	94
Mérés	95
92. Mekkora tudsz lépni?	95
93. Magasságmérés toronyépítéssel	95
94. Ki a legmagasabb?	96
95. Tömeg mérése mérleggel	96
96. Úrtartalom mérése vízzel	97
97. Útépítés	97
Elemi műveletek	98
98. Játék a gombokkal	98
99. Fagyis játék	98
100. A gyufaskatulya rejtélye	99
101. Számlavina	99
102. Ami a fán terem!	99
103. Fagyizni megyünk!	100
104. Karuta	100
105. Játék a farmon	101
106. Hányan vannak a fészekben?	101
107. Gyerünk horgászni!	102
108. Virágboltos játék	102
109. Cicák a párnákon	102
110. Cukorkák	103
111. Vendégvárás	104
112. Az elveszett katicapöttyök	104
113. Csináljunk 10-et!	105
114. Süssünk együtt!	105
115. Összeadás tízesátlépéssel	106
116. Mennyi kell még hozzá?	106
 FOGLALKOZÁS- ÉS PROJEKTTERVEK	
Foglalkozásterv a játékokhoz	108
Projekttervek	125
Irodalomjegyzék	134
A játékgyűjtemény összeállítása során felhasznált források	136

BEVEZETŐ

Az iskolát kezdő gyermekek számolási készségének fejlettségében években mérhető egyéni különbségek vannak. A gyakorlati tapasztalatok és a kutatási eredmények egymást megerősítve mutatnak rá, hogy a jelentős fejlettségbeli megkésettiséget a hagyományos iskolai módszerek nem, vagy csak alig tudják kompenzálni. A hátránnyal induló tanulók jelentős része az első iskolai évek alatt végérvényesen leszakad társaitól, a gyermekek közötti különbségek nagysága az iskolai évek alatt tovább növekszik.

Fejlesztő kísérleteink eredményei alapján ugyanakkor bizonyítottnak látjuk: az elemi számolási készség játékos módszerekkel mind óvodában, mind iskolában eredményesen fejleszthető. A szülők kezében ugyancsak óriási lehetőségek vannak arra, hogy segítsék gyermekük matematikai készségeinek a fejlődését. A gyermekek fejlődésbeli megkésettisége már óvodás korban jelentős mértékben csökkenthető, a sikeres iskola-kezdés, iskolai tanulás feltételei megteremthetők.

A sikerhez új szemléletmódra és részben új módszerekre van szükség. Olyan fejlesztések lehetnek eredményesek, melyek igazodnak a gyermek egyéni fejlődési üteméhez, aktuális fejlettségi szintjéhez. A készségek fejlődése évekig tartó folyamat, ezért a hatékony fejlesztéshez több évet átfogó, az óvodából az iskolába átívelő programokat kell egységes módszertanra alapozva megvalósítani.

Ez a könyv ebben a szemléletben kívánja segíteni az elemi számolási készség fejlesztését. Az első rész a készség fejlődésével és fejlesztésével foglalkozó hazai kutatások eredményeit foglalja össze. A második részben egy játékgyűjteményt adunk közre, mely alkalmas az óvodai és iskolai fejlesztésre a tipikusan fejlődő gyermekek esetében 4–8 éves kor között, illetve a fejlődésben megkésett gyermekeknél magasabb évfolyamokon is mindaddig, amíg a számolási készséget elsajátítja a gyermek. A mondókák, játékok egy része otthon is felhasználható, játszható. A játékgyűjtemény az elmúlt másfél évtizedben végzett fejlesztő programjaink tapasztalatai alapján állt össze. Benne van mindazon óvodapedagógusoknak és tanítóknak a munkája, akik részt vettek ezekben a programokban, a módszert kipróbáló kísérletekben.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Kezdő kutatóként *Nagy József* vett a szárnyai alá. Tőle kaptam az indíttatást arra, hogy az óvodás és kisiskolás gyermekek fejlesztésével foglalkozzam. Lenyűgöző volt az a szakmai elhivatottság, ahogyan a gyermekek fejlődésének a segítségével gondolkodott. Egyértelművé vált számomra, hogy megfelelő módszerek alkalmazásával óriási lépéseket tehetünk a gyermekek fejlesztése terén. *Nagy József* tanácsaival és szeretetével a mai napig kíséri a munkámat.

Köszönöm a közös gondolkodást azoknak a kollégáknak, akikkel az utóbbi években az elemi készségek fejlesztésére irányuló kutatási programokban dolgoztunk: *Csordásné Anda Évának, Fazekasné Fenyvesi Margitnak, Hajduné Holló Katalinnak, Janurik Mártának, Nagy Józsefnek, Nyitrai Ágnesnek és Zentai Gabriellának.*

Az elemi számolási készség fejlődésének segítésére az elmúlt másfél évtizedben több programot is kipróbáltunk. E munkák során formálódott az a játékgyűjtemény, ami a könyv második részét alkotja. Hálával tartozom azoknak a lelkes óvodapedagógusoknak és tanítóknak, akik bekapcsolódtak a munkánkba, ötleteikkel gazdagították a gyűjteményt. Külön köszönöm a játékgyűjtemény összeállításához nyújtott segítségét: *Baloghné Farkas Ilonának, Csordásné Anda Évának, Dévai Nikolettámnak, Domán Adriennek, Dupákné Gecse Adélnak, Faragó Istvánnénak, Fazekas Adriennek, Kardos Szilviának, Kis Noéminek, Nagy Barbarának, Németh Zsolténak, Szabó Istvánnénak, Tóth Erikának.* Köszönettel tartozom a játékgyűjtemény két szakmai lektorának, *Havlikné Rácz Andreának és Pozsár Évának* a gondos, minden részletre odafigyelő munkáért.

Köszönöm feleségemnek, *Józsa Gabriellának* és családomnak a szeretetet és támogatást. Gabi őszinte kritikusként fáradhatatlanul csiszolgatta a kéziratot. Az ő motiválása és szeretete nélkül talán soha nem készült volna el ez a könyv.

A könyvben összefoglalt kutatásokat több forrás is segítette. A vizsgálatok többsége mögött OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok) kutatási keret állt: T 30489 1999–2002, T043480 2003–2006, K68798 2007–2011, K83850 2011–2015. A hátrányos helyzetű óvodások fejlesztésével foglalkozó vizsgálat a KOMA (Közüktatási Modernizációs Alap) támogatásával valósulhatott meg. A kutatásokhoz háttérrel adott az SZTE-MTA Képességfejlesztés Kutatócsoport, valamint a Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoport szakmai közössége, infrastruktúrája. Köszönöm a kutatócsoport vezetőjének, *Csapó Benőnek* a támogatását.

Elemi számolási
képesség

A VELÜNK SZÜLETETT SZÁMOLÁS

A számolási készség alapja velünk születik. Olyan „számmodullal” jövünk a világra, amely a számosság megítélésének és a matematikai műveleteknek a kiinduló pontját jelenti. Ilyen veleszületett adottság a kis elemszámú (3-4 elem) halmazok számosságának a meghatározása, a kis elemszámú halmazok mennyiségi összehasonlítása, a tárgyszámlálás és az összeadás, kivonás elvégzésnek képessége 3-ig. Bizonyos mértékű számmodul létezését az állatkísérletek is kimutatták. Ezek a veleszületett alapok teremtik meg a lehetőséget a fejlődésre (Márkus, 2007).

Már 2-3 éves gyermekek szüleitől gyakran hallható, amint büszkén arra biztatják gyermeküket, hogy számláljanak. A gyermekek pedig többnyire nagy örömmel mutatják be a „tudományukat”. A számok nevének megtanulását nyelvi játéknak is felfoghatjuk. A kezdeti szakaszban, 2–3 éves kor körül a számok nem feltétlenül jelennek meg különálló egységként. A gyermek egy egybefüggő „egyketőhárom...” egységet hall és ismétel, esetleg a szóhatárokat is máshová teszi. Ily módon a számok, a számok sorrendje egy dalhoz, mondókához hasonló, amit memorizál a gyermek (Ginsburg, 1998). A hétköznapi szóhasználatban a számlálás helyett gyakran számolást mondunk.

A számlálás fejlődése szorosan összekapcsolódik a nyelvi fejlődéssel. A számok neveinek és sorrendjének a megtanulása az egyik elengedhetetlen első lépés a számolási készség fejlődésében. A legtöbb nyelvben az első 10 szám neve teljesen önkényes. Magukat a számokat és a sorrendjüket memorizálni kell. 10 felett szinte minden nyelvben megjelenik valamiféle rendezettség, ciklikusság a számok neveiben. Ennek a megértése és megtanulása jelenti a következő lépést a számlálás elsajátításában (Ginsburg, 1998;

Miller és Paredes, 1998; Skemp, 2005).

Fejlett számlálási készség esetén a számok sorrendje automatizálódik. Egy szám felidézi a rákövetkező számot (visszafelé számlálásnál az előtte lévő), és a számlálás tetszőleges helyen kezdhető, illetve megszakítható. Az elsajátítás természetes folyamata azt mutatja először, hogy az ötös, majd a tízes, húszas stb. számkörben mozognak a gyermekek. A magyar

nyelvben a számok megnevezéseiben ciklikus ismétlődések (tízeseivel, százásával stb.), szabályosság található. Azaz a harmincas számokat ugyanúgy képezzük, mint a húszasokat vagy a negyveneseket. Ebből az következik, hogy a 20 alatti számlálás rutinná válásában a számok sorrendjének memóriába vésődése, míg a 20 feletti számlálásban az úgynevezett „átlépések” (pl. 28, 29, 30, 31) jelentik a kritikus pontot. Elvileg a végtelenségig el tudnánk számolni, holott nem memorizáltuk a számokat olyan nagy számkörben.

A számlálás, a számok egymás után sorolásának alapja velünk született. A gyermekek veleszületetten képesek az elemek egymás utáni sorrendben történő előhívására. Ezt a *szerialitás elvének* nevezik. Ugyancsak veleszületett alapúnak tételezik a *kardinalitás elvét*, ami azt jelenti, hogy a számlálás utolsó tagját azonosítani tudjuk a halmaz elemeinek a számával, a számossággal (Márkus, 2007).

Átlagosan hároméves kor körül következik be, hogy a gyermekek megértik, hogy a számok nevei egy-egy mennyiségnek felelnek meg. Ezt követően a számolási készség fejlődése jelentős mértékben felgyorsul.

Játékgyűjtemény

JÁTÉKGYŰJTEMÉNY AZ ELEMI SZÁMOLÁSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSÉHEZ

Könyvünk elméleti részében ismertettük az elemi számolási készség diagnosztikus tesztjét, a vizsgálat menetét. A mérés elvégzésével pontos képet kapunk a gyermekek fejlettségi szintjéről. Ez alapján meg tudjuk mondani, hogy a készség elsajátításának öt szintjéből (előkészítő, kezdő, haladó, befejező és optimum) melyiken tart a gyermek. A diagnosztikus mérés emellett megmutatja azt is, hogy a készség egyes összetevőiben milyen a gyermek fejlettsége, ami alapján ki lehet választani, hogy milyen fejlesztő játékok optimálisak a számára. A gyűjteményben ilyen fejlesztő játékokat adunk közre.

A játékokat aszerint csoportosítottuk, hogy a számolási készség melyik területét fejlesztik. A gyűjtemény első részében a számokhoz kapcsolódó mondókák, versek, dalok, kiszámolók kaptak helyet. Ezeknek fontos szerepe van a számok neveinek és azok sorrendjének a megtanulásában. A gyűjtemény második részében találhatók a szám-lálással, számossággal, sorszámnevekkel, számképekkel, számjegyekkel, méréssel és az elemi matematikai műveletekkel kapcsolatos játékok.

Sok olyan játék van a gyűjteményben, amelyik két vagy akár több témakörbe is besorolható. Ennek részben az a magyarázata, hogy a játékok egy részét különböző nehézségi szintekre is kidolgoztuk, és ezek lehet, hogy eltérő területhez kapcsolódnak (pl. egyszerűbb szinten számképekkel, magasabb szinten számjegyekkel lehet játszani). Vannak a gyűjteményben olyan játékok is, amik akár néhány percben is játszhatók (ún. matematikai egypercesek). Nagy előnyük ezeknek a játékoknak, hogy segítségükkel biztosíthatjuk a készségek fejlődéséhez szükséges rendszeres, változatos gyakorlást. Ezek a napszak bármely részébe nagyon könnyen beépíthetők.

Minden játék esetében megadtuk, hogy a számolási készség melyik elsajátítási szintjének a fejlesztéséhez javasoljuk leginkább. Így – a diagnosztikus mérés eredményei alapján – ki lehet választani, hogy a gyermek, a csoport számára melyek a legmegfelelőbb játékok. Ahogy fentebb említettük, a játékok többségénél elkészítettük a különböző elsajátítási szinteknek megfelelő változatokat, ezzel szeretnénk lehetőséget adni a kiválasztott játékon belül is a differenciálás megvalósítására. Az azonos eszközzel, de eltérő fejlettségi szinthez igazodó játék alkalmazásával a személyre szóló egyéni fejlesztés megvalósításához kívánunk segítséget nyújtani.

Óvodában a játékok sokszínűen beépíthetők a napi tevékenységekbe. Emellett az óvodai felhasználási lehetőségeket kívánjuk segíteni azzal, hogy a gyűjtemény végén néhány foglalkozási tervet is bemutatunk. Az iskolai fejlesztés során a játékok egyrészt beépíthetők a matematikaórákba, másrészt felhasználhatók kevésbé kötött keretek között is, például délutáni foglalkozások részeként.

SZÁMLÁLÁS

1. Add tovább a macit!

Eszköz: plüssmaci

A gyermekek körben ülnek, és a maci körbeadásával kezdjük a számlálást. Jobbra mindig emelkedő, balra csökkenő sorrendben számlálunk. Például:

Előkészítő, kezdő szint

- Számláló macit játszunk. Mondd a következő számot, majd add tovább a macit a melletted ülőnek! A játékot én kezdem. Egy... (a macit a jobbra ülő gyermeknek adom át).

Haladó, befejező szint

- Úgy játszunk a játékot, hogy amikor tapsolok, a maci elindul visszafelé. Mit gondoltok, ekkor hogyan kell számlálnunk? Figyeljete nagyon, mert a tapsra a maci mindig irányt változtat!
- Most úgy számlálunk, hogy a páros számokat kimondjuk, a páratlan számokra brum-mogunk.

Optimum szint

A játék során a számsort bármelyik számtól indíthatjuk. Gyakorolhatjuk a tízes és a százaz átlépéseket. Például:

- A számláló maci 22-től indul.
- A maci tízesével számlál.

2. Egyszerű számláló

Eszköz: –

Előbb növekvő, majd csökkenő sorrendben gyakoroljuk a számlálást csoportosan és egyénileg is. Előkészítő, kezdő szint 10-es számkörben, visszafelé 5-től; haladó szint 20-as számkörben, visszafelé 10-től. Befejező, optimum szinten tízes, százaz átlépéssel is.

Előkészítő szint

- Számláljunk el addig, ameddig tudunk!
- Számláljunk 8-ig!
- Számláljunk 5-től visszafelé! Mutassuk az ujjunkkal is!

Haladó, befejező szint

- Vegyétek fel a pizsamátokat, közben számláljunk addig, amíg mindenki elkészül!
- Jegyezzétek meg ezt a számot, holnap ettől a számtól kezdünk, és visszafelé számlálunk!

3. Labdás számláló

Eszköz: labda

A gyermekekkel szemben helyezkedünk el, és a labda segítségével számlálunk. Például:

Előkészítő, kezdő szint

- Dobom a labdát. Aki elkapja, az válaszoljon a kérdésekre, majd dobja vissza a labdát!
- Ismételd meg a hallott számokat! 8, 3, 5.

Haladó szint

- 6, 7, 8... folytasd a számlálást! Mondd a soron következő három számot! (9, 10, 11)
- Mondd visszafelé azt a számsort, amit tőlem hallasz! 1, 2, 3, 4, 5. (5, 4, 3, 2, 1)
- Mondd visszafelé! 14, 15, 16, 17, 18. (18, 17, 16, 15, 14)

4. Ti mit tudtok ötször csinálni?

Eszköz: babzsák

Bemutatunk az adott számkörben egy mozgást vagy hangsort (ugrás, taps, brekegés stb.), majd arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy maguk is találjanak ki az adott számkörben hasonlókat. Mindenki bemutathatja az ötletét, amit a teljes csoport megismétel. Például:

Előkészítő, kezdő szint

Tízes számkörben játszunk.

- Én tudok ötöt tapsolni. (Mutatom és mondom: 1, 2, 3, 4, 5.)
- Tapsoljunk együtt! (Közösen elismétlik a mozdulatsort a számlálással.)
- Ti mit tudtok ötször csinálni?

Haladó szint

Húszas számkörben játszunk.

- Akinek dobom a babzsákot, az tapsoljon (kopogjon/ugorjon/mekegjen/dobbantson) annyit, ahányat mondok!

Ha jól csinálta meg a gyermek a feladatot, akkor ő talál ki egy új feladatot, és dobja a társának a babzsákot. Amennyiben a társ nem megfelelő számot kopog/ugrik/mekeg/dobbant/tapsol, akkor a zsák visszakérül a feladóhoz.

Foglalkozás-
és projekttervek

FOGLALKOZÁSTERVEK A JÁTÉKOKHOZ

Könyvünk utolsó fejezetében néhány mintát mutatunk arra, miként tud megvalósulni a számolási készség fejlesztése egy-egy foglalkozás, illetve projektek keretében. Ezek elkészítése során arra törekedtünk, hogy egyaránt felhasználhatóak legyenek óvodában és iskolában. A többségi pedagógia mellett ajánljuk ezeket a speciális pedagógia számára is. A tervezeteknél nem jelöltünk meg életkorokat, mert azt javasoljuk, hogy a gyermekek készségei fejlettségi szintjének alapján kerüljenek kiválasztásra a tervezetek.

A mintaként összeállított öt foglalkozási terv nehézségi szint szerint követi egymást. Az első tervezetben (*Az alma*) arra mutatunk példát, miként lehet megvalósítani a számolás fejlesztését az anyanyelvi és zenei neveléssel együtt. A másik négy tervezet elsősorban a számolási készség fejlesztésére helyezi a hangsúlyt.

A foglalkozási terveket két projektterv követi. Mindkettőnél az volt a célunk, hogy megmutassuk, miként lehet beépíteni a számolási készség fejlesztését egy-egy projektbe. Az első projektterv szintén az alma köré épül, ez szervesen kapcsolódik az azonos nevet viselő foglalkozási tervhez.

Bízunk abban, hogy a mintaként elkészített tervezetekkel ötleteket tudunk nyújtani a gyakorlati alkalmazáshoz, valamint további foglalkozási és projekttervek elkészítéséhez.

Foglalkozási tervek

- I. Az alma
- II. Az elemi számolási műveletek fejlődésének segítése
- III. A hosszúság mérése
- IV. Az elemi számolási műveletek fejlesztése korongos abakusszal
- V. A számlálás és az elemi műveletek fejlesztése

Projekttervek

- I. Az alma
- II. Az idő mérése

I. foglalkozási terv

Az alma

A foglalkozás célja: a foglalkozás keretében összeépítjük a számolási készség fejlesztését a zenei és az anyanyelvi fejlesztéssel. A különböző tevékenységek változatos megjelenésével motiváljuk a gyermekeket. Ez a foglalkozási terv kapcsolódik a könyvünkben szereplő azonos című projekttervhez. Elsősorban a következő területeket fejlesztjük:

1. Számolási készség tízes számkörben
2. Zenei készségek
3. Szociális készségek
4. Rendszerező készség
5. Anyanyelvi készségek

Munkaforma: csoportos, mikrocsoportos.

A FOGLALKOZÁS FELÉPÍTÉSE, TARTALMA

A tevékenység feltételeinek megteremtése

A „Ki játszik ilyet?...” kezdetű dalt énekelve hívjuk a gyermekeket a zenei tevékenységbe.

Ének, zene, énekes játék

• Melyik az a dalunk, amelyikben almavásárlást játszunk? Játsszunk almavásárlást!”

*Elment Kata a piacra.
Mosolygott rá sok-sok alma.
Ropogós a piros alma,
vígán eszi a kis Kata.*

A mondókával a játék szereplőinek kiválasztása.

*Hej, a sályi piacon, piacon,
Almát árul egy asszony, egy asszony.
Jaj, de áldott egy asszony, egy asszony,
Hatot ad egy garason, garason.*

A dalos játék ismétlése 5-6-szor.

Zenehallgatás: Alma, alma c. dal bemutatása ritmushangszerrel kísérvé.

• Szeretnétek más gyümölcsöt is venni? Akkor gyertek velem a vásárba.”

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Szervezés: A nyugodt játék feltételeinek megteremtése, eszközök előkészítése.

A dal éneklése a csoport szokásrendjének megfelelően a zenei tevékenység kezdetét jelzi a gyermekek számára.

A zenei emlékezet fejlesztése a dal tartalmának a felidézésével.

A kiszámoló mondókával az egyenletes lük-tetés kiemelését gyakoroljuk.

A dalos játék ismétlésének számát a gyermekek érdeklődéséhez igazítjuk. A játék során a társak hangjának felismerésével fejlődik az auditív észlelés.

A dal élményt jelentő bemutatása fenntartja a gyermekek érdeklődését a tevékenységben való részvétel iránt.

Átvezetés a matematikai tartalmú játékba.

A gyermekek elhelyezése, az eszközök kikészítése.

Matematikai játék

Gyümölcsvásár

(Játékgyűjtemény 47. játék)

Eszköz: őszi termések

A megadott szempont szerint szétválogatjuk, két vagy több halmazba soroljuk az őszi gyümölcsöket, majd összehasonlításokat végzünk a több-kevesebb megállapítására.

Előkészítő, kezdő szint:

Becsléssel próbáljuk eldönteni, hogy melyik gyümölcsből van több, melyikből van kevesebb. Gondoskodunk arról, hogy az ugyanannyi megállapítására is nyíljon lehetőség.

• *Hogyan rendeznétek el a gyümölcsöket a kosarakba?* (A gyermekek elvégzik a válogatást.)

Olyan „becsapós” helyzeteket is alakítsunk ki, amikor gondot okozhat a több-kevesebb becsléssel történő megállapítása. Párosítással ellenőrizzük a becslésünk helyességét. Pl. 10 diót szétterítünk, 8 mogyorót egy kupacba rendezünk.

• *Nézzétek csak, itt lehet mogyorót és diót kapni! Szerintetek melyikből van több?* (Meghallgatjuk a gyermekek véleményét.) *Hogyan tudnánk eldönteni, kinek van igaza?* (A gyermekek elvégzik a párosítást, majd megfogalmaztatjuk az eredményt.)

Másik példa: 5 alma mellé 7 mogyorót teszünk ki.

• *Nézzétek csak, itt lehet almát és mogyorót kapni! Szerintetek melyikből van több?*

Fogalmazzuk meg, hogy az almák nagyobbak, ez „becsaphat” minket. Azt gondolhatjuk, hogy több van belőle, mint a mogyoróból. A játék folytatásaként összekeverjük a szétválogatott gyümölcsöket, az elrontott válogatás javítására kérjük a gyermekeket. A gyümölcsök visszahelyezésével javítják a pedagógus által elrontott válogatást.

A játék során a gyermekek együttműködésére építünk.

Csoportos tevékenység során, tapasztalati úton gyakoroljuk a szelektálást, szortírozást, halmazok összehasonlítását.

A játék során differenciálást alkalmazunk: – a tevékenységben való részvétel idejével igazodunk az életkori sajátosságokhoz és az egyéni a fejlettséghez.

Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek megfogalmazhassák a tapasztalt összefüggéseket, ezt kérdésekkel segítjük.

Folyamatosan pozitív, személyre szabott értékeléssel kísérjük a gyermekek tevékenységét.

Fejlesztjük a szem-kéz koordinációt, a rendszerő képességet, együttműködési képességet.

- *Csukjátok be a szemeteket!* (A gyümölcsöket összekeveri a pedagógus.) *Szabad a gazda! Mi történt a gyümölcsökkel? Mit tegyünk?*
- *Rakjátok szét a mogyorókat és az almákat két kosárba úgy, hogy mindkét kosárba ugyanannyi termés kerüljön! Melyik kosárba került több alma? Melyikbe került több mogyoró?*

Mesélés

- *Egyszer az állatok is találtak egy almát. Tudok erről egy mesét. Aki szeretné meghallgatni a történetet, üljön a meseszőnyegre!*

Szutyeyev: *Az alma* című mese

A foglalkozás lezárása

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenység során lisztgyurmából mintázhatnak a gyermekek gyümölcsöket.

- *Akinek van kedve, az gyurmából készíthet gyümölcsöket!*

A játékismétlések számát a gyermekek érdeklődése határozza meg.

Átvezetés a mesélésbe.

Az átvezetés során nagy gondot fordítunk a gyermekek elhelyezésére, ezzel biztosítjuk a mesehallgatáshoz szükséges nyugodt feltételeket.

A mesét élményszerűen mondjuk el, retorikai eszközök alkalmazásával.

A mese után a gyermekek választhatnak a párhuzamosan szervezett tevékenységek közül, vagy új tevékenységbe kezdhetnek.

